

Kelen
Imre

A PACIFISTA

HADSEREGSZÁLLÍTÓ

1972
Bp. 12

Az énhasadás egyik legnevezetesebb ösatyja azonban Leonardo da Vinci, a reneszánsz egyik legkimagaslóbb művésze volt. Amikor azonban állásért pályázott Ludovico Sforzánál, elsősorban mint mérnök és a háboru technikus, hidak, ostromlőkészülékek, fegyverek készítője ajánkozott és csak mellesleg említette meg, hogy emellett festő, szobrász és építész. Azt már nem is tartotta megemlítésre méltónak, hogy természettudós, anatómus, optikus, hangszerkészítő és író, a többi között versek és mesék írója. Amint láthatjuk, sokoldalú ember volt, igazi, sőt legigazibb "reneszánsz-ember", mert e virágzó korra jellemző volt az ilyenfajta emberek működése.

Hogy tevékenységének legutoljára említett pontjánál megmaradjunk: meséi ismertek voltak az utókor előtt, szétszórta meg is jelentek, de az elmúlt 500 év alatt senkinek sem jutott eszébe, hogy összegyűjtse azokat, nyilván, mert senki sem tulajdonított neki különösebb jelentőséget. Még Freud sem, akit pedig erősen foglalkoztató Leonardo egyénisége. Egyes kritikusai egyenesen "őstobaságoknak" minősítették ezeket a meséket.

Az első ember, aki ezeket szorgalmasan összeszedte és kiadta, Kelen Imre, világhírű magyar karikaturista, az egykori Népszövetség és a mai ENSZ hí rajz-krónikása, aki emellett szorgalmas író is. Eddig vagy két tucat műve jelent meg angolul, különböző tárgykörben, ami azt látszik bizonyítani, hogy maga is amolyan "reneszánsz-ember".

Egyik legutóbbi könyve az említett Leonardo da Vinci féle mesegyűjtemény, amelyet bőséges magyarázó jegyzetekkel látott el. A könyvért a huszonhetedik Philadelphiai Book Show-n kitüntetést kapott.

Kelen Imrével nehéz szabályos interjú csinálni, mert az a véleménye, hogy "az interjú nem más, mint hengegés a szerénység leple alatt". Ez az interjú tehát nem szabályos és az Egyesült Nemzetek egyik éttermében folyik falatozás és baráti csevegés közepette, kilátással a pillanat-

nyilag csendesen folydogáló East River nemzetközi vizeire.

Kelent, mint a beszélgetés során kiderült, már régóta nagyon érdeklik Leonardo meséi, amelyek nélkül szerinte nem lehet igazán megérteni az emberiségnek ezt a kimagasló szellemét. E mesék erkölcsi tanulságaiból ugyanis cáfolhatatlanul kiderült, hogy a fegyverszállító Leonardo mély meggyőződésű ellensége volt a háboruknak.

A könyv másik érdekessége, hogy hatalmas karikaturákat is, amelyekkel annakidején Leonardo részben e meséket illusztrálta és amelyek szintén állásfoglalást jelentenek az emberiséggel szemben. Kelent persze ezek a karikaturák szakmai szempontból is különösképpen érdeklik. Izgató dolog megtudni, hogyan látta egy 500 év előtti kolléga az embert.

Megkérdezem Kelent, hogy jutott eszébe Leonardoról könyvet írni?

— Én akkor írok könyvet, ha megharagszom. Ez esetben az a sok félremagyarázás mérgesített fel, amit Leonardóról összeírtak és az, hogy egyszerűen elhanyagolták egyéniségének fontos vonásait. Pedig sokat írtak életének un. "mellékkörülményeiről" is, pl. arról, hogy balkezes volt, de azt pl. mindenki figyelmen kívül hagyta, hogy melankólikus volt és — pacifista. Leonardot élete végén üldözték. I. Ferenc francia király vette védelme alá és Amboise városában adott neki menedékhelyet. Folyton sirt. Ott halt meg. A vidéken harcok tomboltak, a sírokat feldúlták, az övét is, csontjait szétszórták, koponyájával a gyerekek futballoztak. A hálás utókor azután összeszedte a csontjait (ráfogták mindenesetre, hogy az övéi) és újra eltemette.

TEMPLOM — RAKTÁRBAN

E könyve után Kelen az ős Egyiptom életéről irt nagyon tanulságos művet. Ezt azonban szemmel láthatóan nem haragból írta, inkább hálából és gyönyörüségből. A könyv címe: The Temple of Dendur. A denduri templom. Egyiptom ajándékozta Amerikának hálából azért, mert az Egyesült Államok egy nagyszabású nemzetközi akció keretében rengeteg pénzt adott a 3500 éves Abu Simbel templom megmentésére. Amikor ugyanis a Niluson építésre került az Aswan erőmű, 21 felbecsülhetetlen értékű, több évezredes egyiptomi emlékmű jutott veszélybe. Olyan művek, amelyek nemcsak az ősi Egyiptom, de az egész emberi kultúra fejlődésének örökbecsű koronatanúi. Ezért sikerült az ENSZ kulturális szervezetének nemzetközi gyűjtés útján a mentés céljára sok-sok milliót összeszednie.

Az Abu Simbelt II Ramses fáraó emelte. A világ egyik építészeti csodája. A világ legkiválóbb szakemberei sok évi munkával emelték ki a sziklaágyából, blokkokba vágták és így vitték el a folyótól vagy 200 méterre és 60 méterrel magasabb szintre, ahol újra összerakták.

Az Amerikának ajándékozott Dendur templom hosszú versengés után a Newyorki Metropolitan Muzeumba került. Körülbelül kétezer éves, a római uralom alatt épült, de falai, illetve a rajta levő domborművek és murálok hiven mesélik az ősi Egyiptom rendjét, életét és hitét. Kelen még ennél is többet mond el olvasóinak, mégpedig detektív-regények izgalmas stílusában: az egyik legrégebbi kulturájú ország történelmét, társadalmi rétegződését és népszokásait, az egyistenhívés kísérletétől (1500 évvel Mózes előtt) Cleopatra orráig. Az egyistenhívést Akneton fáraó akarta bevezetni, de magára haragitotta a pogány istenek papjait, akik féltették a kenyérüket. A papok győztek és minden annyiban maradt. Végül másfél évezred múlva még Mózes is Ozirisz papja

lett, mielőtt kivezette népét Egyiptomból.

A Dendur templom 800 tonnányi 661 kötőm-
je körülményes hajóutakon 1968 nyarán egy nor-
vég hajón érkezett New Yorkba, azóta egy plasztiké-
pitményben várják összerakásukat és a mu-
zeum északi oldalán való felállításukat.

A hosszas huzavona oka az, ami itt minden ak-
ciót késleltet, hogy az ugynevezett environmenta-
listák, a környezet védangyalai, ellenállnak, mert
mint mondják, fákat kell majd kivágni a Central
Parkból, hogy elhelyezzék a felbecsülhetetlen ér-
téktű műremeket. Dendur temploma tehát egye-
lőre, immár 3 éve, palsztiktetjéü raktárában vár-
ja sorsát. De hát mi ez az évezredekhez képest,
amelyek egy ilyen ősi templom korát mérik.

EMBERI ÁLLATKERT

Kelen újabban írt könyvei közé tartozik az is,
amelyet az emberi arcról írt. Ebben többek kö-
zött annak az elméletnek ad kifejezést, hogy min-
den ember valamely állathoz hasonlít és aki va-
lamely állathoz hasonlít, abban az illető állat tu-
lajdonságainak is birtokosa. Vannak sakál-embe-
rek, papagáj-emberek, macska-emberek és így
tovább. Vajon ezt a könyvét is azért írta Kelen,
mert haragudott? Avagy ezuttal éppen ellenkező-
leg, hizelegni akart az emberiségnek azzal, hogy
a nálunk sokkal "emberségesebb" állatokhoz ha-
sonlít bennünket.

Kelennek egyébként új rangja van. Ő lett a
Wyatt Cooper szerkesztésében októberben meg-
jelenő The Magazine című vaskos formátumu új
társadalmi folyóirat "szerkesztőségi tanácsadó-
ja."

Bizonyára a legjobb tanácsokat fogja adni és
majd gyakran dühbe gurul, hogy jó cikkeket is
írjon a magazinba.

Máyer György

